

Neoficialus vertimas

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS
TREČIASIS SKYRIUS
BYLA UŽKURĖLIENĖ IR KITI PRIEŠ LIETUVĄ

(Pareiškimo Nr. 62988/00)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2005 m. balandžio 7 d.

Byloje Užkurėlienė ir kiti prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Trečiasis skyrius) posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko B.M. Zupančič,
teisėjų J. HEDIGAN,
C. BÎRSAN,
M. TSATSA-NIKOLOVSKA,
V. ZAGREBELSKY,
E. MYJER,
DAVID THÔR BJÖRGVINSSON

ir skyriaus kanclerio V. BERGER,

po svarstymo uždarame posėdyje 2005 m. kovo 17 dieną

skelbia priimtą sprendimą tą dieną:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos piliečiai Eugenija Užkurėlienė, Povilas Čyžius, Stanislovas Čyžius ir Janina Čyžiūtė (pareiškėjai), kurie 2000 m. spalio 23 d. pateikė pareiškimą (Nr. 62988/00) Teismui pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (Konvencijos) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjus, kuriems buvo suteikta teisinė pagalba, atstovavo Stasys Mačiulaitis, Vilniuje praktikuojantis advokatas. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (Vyriausybė) atstovavo jos Atstovai Danutė Jočienė bei Paulius Koverovas, laikinai ėjęs Atstovo pareigas.

3. Pareiškėjai tvirtino, jog, neįvykdžius 2000 m. gegužės 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties buvo pažeisti Konvencijos 6 straipsnis bei 1 Protokolo 1 straipsnis.

4. Pareiškimas buvo paskirtas Teismo Trečiajam skyriui (Teismo reglamento 52 straipsnio 1 dalis). Šiame skyriuje, kaip numatyta Reglamento 26 straipsnio 1 dalyje, buvo sudaryta Kolegija bylai nagrinėti (Konvencijos 27 straipsnio 1 dalis). P.Kūris, paskirtas dalyvauti nuo Lietuvos, nusišalino nuo bylos (Reglamento 28 straipsnis). Todėl Vyriausybė paskyrė teisėją G. Ress dalyvauti nuo Lietuvos (Konvencijos 27 straipsnio 2 dalis bei Reglamento 29 straipsnio 1 dalis). Po teisėjo G. Ress Europos žmogaus teisių teisme kadencijos pabaigos, Vyriausybė paskyrė teisėją J. Hedigan dalyvauti nuo Lietuvos.

5. 2004 m. sausio 8 d. sprendimu Teismas paskelbė pareiškimą iš dalies priimtiniu.

6. Pareiškėjai ir Vyriausybė pateikė pastabas dėl esmės (Reglamento 59 straipsnio 1 dalis).

7. 2004 m. lapkričio 1 d. Teismas pakeitė savo skyriaus sudėtį (Reglamento 25 straipsnio 1 dalis). Ši byla buvo paskirta naujai sudarytam Trečiajam skyriui (Reglamento 52 straipsnio 1 dalis).

FAKTAI

I. BYLOS APLINKYBĖS

8. Pirmoji pareiškėja yra Eugenija Užkurėlienė gimusi 1939 m. ir gyvenanti Vilniuje. Antrasis pareiškėjas yra Povilas Čyžius gimęs 1936 m. ir gyvenantis Kupiškio rajone Panevėžio apskrityje. Trečiasis pareiškėjas yra Stanislovas Čyžius gimęs 1938 m. ir gyvenantis Panevėžyje. Ketvirtoji pareiškėja yra Janina Čyžiūtė gimusi 1932 m. ir gyvenanti Kupiškio rajone.

9. Pareiškėjai yra broliai ir seserys. Prieš tai, kai 1940 m. Lietuva buvo okupuota Sovietų okupacinės valdžios, pareiškėjų tėvas nuosavybės teise valdė 30,75 ha žemės ploto („pradinė žemė“). 1940 m. šią žemę nacionalizavo Sovietų valdžios institucijos. 1990 m. po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo pareiškėjai įgijo teisę reikalauti jų velionio tėvo žemės pagal Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų įstatymą (toliau tekste – Įstatymas).

10. 1991 m. rugsėjo 25 d. pareiškėjai pareikalavo kompensacijos žeme remiantis minėtu Įstatymu.

11. 1993 m. gruodžio 10 d. pareiškėjai pakeitė savo poziciją, reikalaudami gražinti pradinę žemę natūra. 1994 m. sausio 31 d. pareiškėjus informavo Žemės ūkio ministerija, jog dalis pradinės žemės (8,74 ha) jau buvo paskirta trečiajam asmeniui FS, 1992 m. gruodžio 30 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai priėmus sprendimą. Pareiškėjams buvo pranešta, jog dalis pradinės žemės nebegalės jiems būti gražinta.

12. 1994 m. vasario 15 d. pareiškėjai kreipėsi į teismą, reikalaudami panaikinti 1992 m. gruodžio 30 d. sprendimą. 1994 m. birželio 20 d. 1-asis Vilniaus miesto apylinkės

teismas atmetė pareiškėjų ieškinį. 1994 m. liepos 18 d. Lietuvos Aukščiausias Teismas atmetė kasacinį skundą, palikdamas galioti nepakeistą 1994 m. birželio 20 d. 1-ojo Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimą.

13. 1995 m. kovo 22 d. Lietuvos Aukščiausias Teismas atsisakė iškelti kasacinę bylą.

14. 1996 m. spalio 4 d. pareiškėjai pateikė naują ieškinį, reikalaujanti grąžinti jiems pradinę žemę. 1998 m. birželio 29 d. Kupiškio rajono apylinkės teismas atmetė pareiškėjų ieškinį. 1998 m. rugsėjo 15 d. Panevėžio apygardos teismas atmetė pareiškėjų apeliacinį skundą. Pareiškėjai pateikė kasacinį skundą Lietuvos apeliaciniam teismui.

15. 1999 m. gegužės 3 d. Lietuvos apeliacinis teismas nutartimi panaikino 1998 m. birželio 29 d. Kupiškio rajono apylinkės teismo sprendimą bei 1998 m. rugsėjo 15 d. Panevėžio apygardos teismo nutartį, grąžindamas bylą nagrinėti iš naujo apylinkės teismui.

16. 1999 m. spalio 28 d. Kupiškio rajono apylinkės teismas pakartotinai atmetė pareiškėjų ieškinį. 1999 m. gruodžio 21 d. Panevėžio apygardos teismas paliko galioti nepakeistą 1999 m. spalio 28 d. Kupiškio rajono apylinkės teismo sprendimą ir apeliacinį skundą atmetė. Pareiškėjai pateikė kasacinį skundą Lietuvos Aukščiausiajam Teismui.

17. 2000 m. gegužės 22 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priėmė nutartį, kuria panaikino 1999 m. spalio 28 d. Kupiškio rajono apylinkės teismo sprendimą bei 1999 m. gruodžio 21 d. Panevėžio apygardos teismo nutartį. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nusprendė, jog valdžios institucijos ir žemesnių instancijų teismai buvo atsakingi už delsimą atkuriant pareiškėjų teises pagal Įstatymą. Teismas konstatavo *inter alia*:

„Iš bylos medžiagos matyti, jog ieškovai prašymą atkurti nuosavybės teisę į jų tėvo turėtą žemę ir turimus įrodymus pateikė 1991 m. rugsėjo 25 d. Pagal 1991 m. birželio 18 d. Įstatymą, sprendimas dėl nuosavybės teisės atkūrimo turėjo būti priimtas per tris mėnesius. [...] Ieškovų teisės į efektyvią teisinę gynybą buvo pažeistos [...].

Pareiškėjai buvo pateikę pakankamai įrodymų tam, kad būtų priimtas sprendimas atkurti nuosavybės teisę, juo labiau, kad byloje nėra duomenų apie tai, kad į ieškovų tėvo turėtą žemės sklypą atkurti nuosavybės teisę pretenduoja ir kiti asmenys.

Atsižvelgiant į tai, jog ieškovų nuosavybės teisė neatkuriama nuo 1991 m., [...] tolimesni teismo procesai pažeistų [...] jų teisę į efektyvią teisinę gynybą, kurias garantuoja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 ir 13 straipsniai [...].“

18. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2000 m. gegužės 22 d. nutartimi įpareigojo Panevėžio apskrities viršininko administraciją „priimti sprendimą atkurti [pareiškėjams] nuosavybės teisę [...] į jų tėvo iki nacionalizacijos turėtą žemės sklypą“.

19. Dėl pareiškėjų reikalavimo dėl dalies pradinės žemės (8,74 ha) paskyrimo FS, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pareiškė, kad jų pirminiame prašyme dėl nuosavybės teisių atkūrimo buvo prašoma kompensacijos, bet ne grąžinti pradinę žemę, ir jog pareiškėjai pakeitė savo reikalavimą tik 1993 m. gruodžio 10 d., t.y. beveik po metų, kai buvo priimtas 1992 m. gruodžio 30 d. sprendimas paskirti ginčijamą žemės plotą trečiajam asmeniui FS. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nusprendė, jog pareiškėjams negali būti grąžinta ta dalis pradinės žemės. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat konstatavo, jog pareiškėjai turėjo teisę į kompensaciją dėl ginčijamos žemės dalies pagal Įstatymo nuostatas.

20. 2002 m. kovo 20 d. Panevėžio apskrities viršininko administracija pasiūlė pirmajai pareiškėjai kompensaciją žeme už 5.36 ha jos velionio tėvo žemę, kuri negalėjo būti gražinta natūra. Reikalingi formalumai, siekiant atkurti pirmosios pareiškėjos nuosavybės teises nebuvo baigti, kadangi ji neatsakė į administracijos siųstus laiškus, kuriuose buvo prašoma pasirašyti reikalingus dokumentus.

21. 2002 m. rugpjūčio 30 d. Panevėžio apskrities viršininko sprendimu, antrajam ir trečiajam pareiškėjams buvo atkurtos nuosavybės teisės gražinant natūra 16.08 ha pradinės žemės.

22. Tą pačią dieną Panevėžio apskrities viršininko sprendimu ketvirtajai pareiškėjai atkurtos nuosavybės teisės į 3,67 ha žemės, paskiriant kompensaciją žeme t.y. perduodant neatlygintinai nuosavybėn žemės sklypą lygiavertį turėtajai pradinės žemės daliai, kuri negalėjo būti gražinta natūra.

23. 2002 m. liepos 9 d. Panevėžio apskrities viršininko administracija ketvirtajai pareiškėjai pasiūlė kompensaciją paskiriant 1,69 ha žemės. 2002 m. gruodžio 17 d. bei 2004 m. liepos 5 d. Panevėžio apskrities viršininko administracija ketvirtajai pareiškėjai pasiūlė kompensuoti 1,22 ha žemės, kaip kompensacija už velionio tėvo pradinę žemę. Reikalingi formalumai, siekiant atkurti pareiškėjos nuosavybės teises nebuvo baigti, kadangi pareiškėja neatsakė į administracijos siųstus laiškus, kuriuose buvo prašoma pasirašyti reikalingus dokumentus.

24. 2002 m. gruodžio 17 d. antrajam pareiškėjui buvo pasiūlyta 0,78 ha žemės, kaip kompensacija už pradinę žemę, kuri jam negalėjo būti gražinta. Reikalingi formalumai, siekiant atkurti pareiškėjo nuosavybės teises nebuvo baigti, kadangi pareiškėjas neatsakė į administracijos siųstus laiškus, kuriuose buvo prašoma pasirašyti reikalingus dokumentus.

25. 2004 m. vasario 12 d. visiems keturiems pareiškėjams buvo atkurtos nuosavybės teisės gražinant natūra bendrosios nuosavybės teise 3,51 ha pradinės žemės.

26. 2004 m. liepos 19 d. Panevėžio apskrities viršininko sprendimais pirmajam ir trečiajam pareiškėjams paskyrė kompensaciją žeme už 1,56 ha pradinės žemės, kuri negalėjo būti gražinta natūra.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

27. Nuosavybės teisių [...] atkūrimo įstatymas (1991 m., daug kartų keistas) numato dvi nuosavybės teisių atkūrimo formas: 1) turto gražinimą esant tam tikroms aplinkybėms, 2) kompensaciją kitais atvejais (kompensuojama gali būti žeme ar pinigais).

1994 m. gegužės 27 dieną Konstitucinis Teismas išnagrinėjo klausimą dėl vidaus įstatymų dėl nuosavybės teisių atkūrimo atitikimo Konstitucijai. Savo nutarime Konstitucinis Teismas *inter alia* nusprendė, kad nuo 1940 metų sovietinės valdžios nacionalizuotas turtas laikytinas „valstybės *de facto* valdomu turtu“. Konstitucinis Teismas taip pat pripažino, kad „Iki turto gražinimo ar atitinkamos kompensacijos išmokėjimo buvusio savininko subjektinės teisės į konkretų turtą dar nėra atstatytos. Įstatymas, kol nėra pritaikytas konkrečiam subjektui dėl konkretaus turto gražinimo, pats savaime subjektyvių teisių nesukuria. Esant tokiai situacijai, valstybės įgalios institucijos sprendimas gražinti turtą natūra ar kompensuoti jį turi tokią juridinę reikšmę, kad tik nuo to momento buvę savininkai įgyja savininko teises į tokį turtą“. Konstitucinis Teismas taip pat

nusprendė, kad teisinga kompensaciją už turta, kuris negali būti gražintas, neprieštaravo nuosavybės apsaugos principui.

1994 m. birželio 15 dienos ir spalio 19 dienos nutarimuose Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad nuosavybės teisių atkūrimo sąvoka Lietuvoje iš esmės reiškia ribotą restituciją. Šiuo atžvilgiu Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Lietuvos valdžios institucijos po valstybės atkūrimo 1990 metais nebuvo atsakingos už sovietinę okupaciją prieš pusę amžiaus, nei už tos okupacijos pasekmes. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad nuo 1940-ųjų daug fizinių asmenų pagal tuo metu galiojusius įstatymus įsigijo įvairaus turto, kuris anksčiau buvo nacionalizuotas. Šių faktinių ir teisinių aspektų atsisakymas buvo negalimas, ir vidaus įstatymai dėl nuosavybės teisių atkūrimo tinkamai atkreipė dėmesį ne tik į buvusių savininkų interesus, bet ir į privačių asmenų, kurie valdė ar įsigijo turta pagal teisėtus sandorius, interesus.

1995 m. birželio 20 dieną Konstitucinis Teismas taip pat teigė, kad Seimo ribotos restitucijos pasirinkimą lėmė sunkios politinės ir socialinės sąlygos, kuriose „per 50 okupacijos metų užaugo naujos žmonių kartos, susiformavo nauji žmonių turtiniai ir kiti socialiniai-ekonominiai santykiai, kurių, sprendžiant nuosavybės teisės klausimus, nepaisyti nebuvo galima“.

1995 m. kovo 8 dieną Konstitucinis Teismas nutarė, kad asmuo, turintis teisę į kompensaciją už turta, kuris negali būti gražintas, gali pasirinkti kompensavimo būdą (žeme ar pinigais), raštu suteikdamas valdžios institucijoms leidimą priimti tolesnį sprendimą. Konstitucinis Teismas taip pat pripažino, kad vykdomosios valdžios institucijos kiekvienu atveju turi teisę priimti sprendimą dėl tinkamos kompensacijos, bet asmuo turi teisę ginčyti tą kompensaciją, kreipdamasis į teismą.

Pagal Nuosavybės teisių atkūrimo įstatymo 18 straipsnį (visų redakcijų iki 1999 m.), valdžios institucijos privalėjo gauti rašytinį konkretaus asmens sutikimą, prieš nustatydamas konkrečią kompensaciją už turta, kuris negali būti gražintas.

Pagal Nuosavybės teisių atkūrimo įstatymo redakciją, įsigaliojusią 1999 m. birželio 2 dieną, vykdomoji valdžia dabar turi teisę spręsti kompensacijos klausimą be asmens sutikimo. Tas sprendimas gali būti apskūstas teismui Įstatymo 19 straipsnyje nustatyta tvarka. Paduodant tokį skundą nereikalaujama mokėti žyminį mokesį.

TEISĖ

I. DĖL KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO PAŽEIDIMO

28. Konvencijos 6 straipsnis numato:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų [...] klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą [...] teisingai išnagrinėtų [...] pagal įstatymą įsteigtas teismas.“

29. Vyriausybė teigė, kad didžioji pradinės žemės dalis yra pareiškėjams gražinta. Dėl likusios žemės dalies, kuri turi būti kompensuota pagal 2000 m. gegužės 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį, pareiškėjams valdžios institucijos pasiūlė tinkamą kompensaciją. Procedūros dėl pateiktų pasiūlymų nebuvo užbaigtos, kadangi pareiškėjai patys trukdė minėtos nutarties įvykdymą, nes jie atsisakė arba ignoravo pasirašyti raštus dėl žemės ribų nustatymo arba atsisakė atlikti kitus veiksmus, būtinus nuosavybei jų vardu įregistruoti žemės registre.

30. Pareiškėjai atmetė Vyriausybės tvirtinimus kaip nepagrįstus. Pareiškėjai neginčijo, jog jie buvo atsisakę priimti kai kuriuos valdžios institucijų pateiktus pasiūlymus dėl žemės siekiant įvykdyti 2000 m. gegužės 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį.

Tačiau jie teigė, kad vykdomosios institucijos negražino visos pradinės žemės natūra arba laiku nepasiūlė tinkamos kompensacijos.

31. Teismas atkreipia dėmesį į *Jasiūnienė prieš Lietuvą* sprendimą (No. 41510/98, 2003-03-06), kuriame jis pareiškė, jog bet kurio teismo sprendimo vykdymas turi būti laikomas sudėtine „teisminio nagrinėjimo“ dalimi pagal Konvencijos 6 straipsnį. Delsimas vykdyti sprendimą gali būti pateisinamas tam tikromis aplinkybėmis. Tačiau delsimas negali pakenkti teisių, ginamų 6 straipsnio 1 dalyje, esmei. (*loc.cit.*, §27). Teismas pastebi, jog Lietuvos teisės aktai, reglamentuojantys nuosavybės teisių atkūrimą, palieka valdžios institucijoms savo nuožiūra nustatyti, ar žemės sklypas gali būti gražintas ankstesniajam savininkui natūra, ir jeigu negali būti gražintas – nuspręsti dėl tinkamos kompensacijos žeme ar pinigais (*loc.cit.*, § 22; taip pat žr. 2000 m. gegužės 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį šioje byloje ; §§ 17-19 pirmiau).

32. 2000 m. gegužės 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis negali būti suprantama kaip įpareigojanti besąlygiškai gražinti pareiškėjams 33,87 ha žemės, kuri priklausė pareiškėjų velioniui tėvui ir kuri 1940 m. buvo nacionalizuota Sovietų valdžios institucijų. Ginčijama nutartimi valdžios institucijos tik buvo įpareigosotos teisėtai savo nuožiūra, jei įmanoma, gražinti žemę natūra arba pasiūlyti kompensaciją žeme arba pinigais likusiai pradinei žemei gražinti.

33. Remiantis bylos faktais, Teismas pastebi, jog priėmus minėtąją 2000 m. gegužės 22 d. nutartį, nuo 2002 m. kovo 20 d. iki 2004 m. liepos 19 d., buvo priimti administracinio pobūdžio sprendimai nutarties vykdymui. Šių sprendimų pagrindu pareiškėjams buvo atkurtos nuosavybės teisės ar užbaigtos kompensavimo procedūros dėl 24,82 ha jų velionio tėvo nuosavybės. Pareiškėjams buvo pasiūlyta kompensuoti žeme 9,05 ha pradinės žemės. (žr. §§ 20-26 pirmiau). Dėl kai kurių priimtų valdžios institucijų sprendimų reikalingi formalumai siekiant atkurti nuosavybės teises pareiškėjams nebuvo užbaigti, ir dėlto yra atsakingi patys pareiškėjai, o ne valdžios institucijos (žr. §§§ 20, 23 ir 24 pirmiau, taip pat žr. Vyriausybės ir pareiškėjų pastabas, §§ 29-30).

34. Todėl vykdomosios institucijos negali būti kritiškai vertinamos dėlto, kad vykdydamos 2000 m. gegužės 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį, jos neparodė geros valios. Kyla vienintelis klausimas ar valdžios institucijų veiksmuose buvo nepateisinamo delsimo. Šiuo požiūriu Teismas pastebi, jog šioje byloje pareiškėjai, nepaisydami valdžios institucijų pastangų užbaigti reikalingus formalumus, būtinus pareiškėjų nuosavybės teisėms atkurti, patys trukdė valdžios institucijų sprendimų dėl nuosavybės teisių atkūrimo vykdymui.

35. Taip pat Teismas pastebi, jog 2000 m. gegužės 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje nėra numatyta, kad vykdomosios institucijos atliktų vieną konkretų veiksmą, t.y. įpareigojimą sumokėti tam tikrą pinigų sumą ar pinigus (pavyzdžiui žr. *Burdov v. Russia*, No. 59498/00, 2002-05-07, ECHR 2002-III, kuomet atsisakymas vykdyti negalėjo būti pateisinamas jokių delsimu). Priešingai, šioje byloje ginčijama nutartimi vykdomosios institucijos buvo įgaliotos pagal nacionalinius teisės aktus dėl nuosavybės teisių atkūrimo atlikti tam tikrus veiksmus, t.y. pasirinkti tinkamą atkūrimo formą (gražinti žemę natūra arba pasiūlyti kompensaciją žeme), rasti žemei tinkamą vietą, kuri būtų pasiūlyta visiems pareiškėjams, atlikti reikalingus veiksmus žemės riboms nustatyti, o taip pat ir užbaigti būtinus formalumus įregistruojant pareiškėjų nuosavybės teises žemės registre. Todėl 2000

m. gegužės 22 d. nutarties vykdymui buvo būtina ne tik įvairių istorinių, teisinių ir techninių dokumentų analizė ir tikėtinos ekspertų konsultacijos, bet ir pačių pareiškėjų dalyvavimas.

36. Teismas pažymi, jog vykdant 2000 m. gegužės 22 d. nutartį, pirmą kartą kompensacija pareiškėjams buvo pasiūlyta beveik po dviejų metų, t.y. 2002 m. kovo 20 d. Vėliau 2004 m. liepos 19 d. t.y. praėjus daugiau nei po dviejų metų, pareiškėjams buvo pateiktas paskutinis pasiūlymas dėl kompensacijos (žr. §§ 20-26 pirmiau). Nors Teismas apgailestauja dėl tokio laiko tarpo, tačiau šis laiko tarpas negali būti palyginamas su aplinkybėmis *Jasiūnienė prieš Lietuvą* byloje, kuomet net 2003 m. Europos Žmogaus Teisių Teismui priėmus sprendimą nebuvo priimta jokia vykdomosios institucijos sprendimo siekiant įvykdyti 1996 m. priimto nacionalinio teismo sprendimą atkurti nuosavybės teises (*loc. cit.*, §§ 27-32). Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytas aplinkybes, o ypač į pareiškėjų pasyvumą, Teismas mano, jog delsimu vykdant 2000 m. gegužės 22 d. nutartį nebuvo pakenkta teisių, ginamų Konvencijos 6 straipsnyje, esmei (žr. palyginimui *Jasiūnienė* bylą cituotą pirmiau, *ibid.*; taip pat žr. *mutatis mutandis*, *Burdov* bylą cituotą pirmiau, §§ 34-38; *Hornsby v. Greece*, no. 18357/91, 1997-03-19, §§ 40-45, ECHR 1997-II).

37. Taigi šiuo požiūriu nebuvo pažeistas Konvencijos 6 straipsnis.

II. DĖL 1 PROTOKOLO 1 STRAIPSNIO PAŽEIDIMO

38. Pareiškėjai taip pat skundėsi, kad valdžios institucijos nevykdydamos 2000 m. gegužės 22 d. nutartį, pažeidė 1 Protokolo 1 straipsnį, kuris numato:

“Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams, ir tik įstatymo nustatytais sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais.

Tačiau ankstesnės nuostatos jokiū būdu neriboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokie, jos manymu, jai reikalingi, kad ji galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą.”

39. Teismas primena, jog „reikalavimas“ gali būti „nuosavybe“ pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį, jei pakankamai įrodyta, jog jis įvykdytinas (žr. *Jasiūnienė* bylą, cituotą pirmiau § 44). Teismas dėl pareiškėjų skundų pagal Konvencijos 6 straipsnį jau nustatė, jog 2000 m. gegužės 22 d. nutartimi valdžios institucijos buvo įpareigos, jei įmanoma, gražinti pradinę žemę natūra arba pasiūlyti kompensaciją žeme arba pinigais atkuriant nuosavybės teises į likusią tėvo nuosavybę (žr. §§ 31-32 pirmiau). Todėl šia nutartimi pareiškėjams iš tikrųjų buvo nustatytas įvykdomas reikalavimas, kuris sudaro „nuosavybę“ pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį. Tačiau Teismas taip pat nustatė, jog valdžios institucijos tinkamai savo nuožiūra elgėsi vykdydamos ginčytiną nutartį, be tokių delsimų, kurie būtų pakankamai rimti pripažinti pareiškėjų teises į teismą pažeidimą (žr. §§ 33-37 pirmiau). Todėl pareiškėjams šiuo požiūriu nebuvo trukdoma naudotis „nuosavybe“ (žr. palyginimui *Jasiūnienė* bylą cituotą pirmiau, §§ 45-47).

40. Taigi šiuo požiūriu nebuvo pažeistas 1 Protokolo 1 straipsnis.

DĚL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Nustato*, kad nebuvo pažeistas Konvencijos 6 straipsnis;
2. *Nustato*, kad nebuvo pažeistas 1 Protokolo 1 straipsnis.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2005 m. balandžio 7 dieną, remiantis Teismo reglamento 77 straipsnio 2 ir 3 dalimis.

Vincent BERGER
Kancleris

Boštjan M. ZUPANČIČ
Pirmininkas